

Музейні реліквії

ПОЛТАВСЬКОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ КРИЧЕВСЬКОГО

японська ЗБРОЯ

The article is dedicated to cold weapon and firearms in the Vasyl Krychevsky Poltava Local Lore Museum gathering. Collection includes fifteen items – thirteen samples of cold weapon (nagamaki, tachi, katana, wakizashi, tanto, aikuchi, yari) and two ones of firearms (hinawaju, badze-dzutsu). Basis of this collection was made by philanthropist Pavlo Bobrovskyi (1860–1945) in the late 19th – early 20th century. As a career officer, diplomat and special-service agent he traveled in Egypt, countries of Near and Far East and gave to the museum 2777 artifacts from those lands. Alas the Second World War made serious damage to the gathering. Only fourteen items of Japanese weapon from the pre-war collection survived, though they were rather harmed during evacuation to the Ufa City in the northern part of USSR. One of knives came to the collection in 1949 from Ihor Vaulin, who brought it from Manchuria.

The most popular kind of weapon in Japan is obviously cold weapon that functioned through ages without serious evolutionary changes and became sociocultural phenomenon. There are nine swords in the Vasyl Krychevsky Poltava Local Lore Museum collection. They are nagamaki with beautiful handle decorated with mother of pearl, tachi with casing made of magnolia wood, elegant katana with still sharp blade and six wakizashi with various and tenuous elements. Knives in museum collection are represented with two tanto and aikuchi. One tanto is engraved with birds at the blade. The other one has beautiful wooden scabbard carved with sunflowers. Aikuchi impresses with ivory scabbard and handle decorated with mythological plot. The only spear belongs to yari type. Its shaft was lost during the Second World war, but blade illustrates this kind of cold weapon. Firearms are represented with rifle teppo and pistol badze-dzutsu. As firearms came late in Japan and was not so widespread before the late 19th century each sample is precious. An issue is meant for wide circle of fanciers of oriental history and culture.

Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського

Наталія КОНДРАТЕНКО

японська зброя

Харків – Полтава
ТОВ «Майдан»
2024

Друкується за рішенням Вченої Ради
Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського
(протокол № 5 від 30.08.2024)

Кондратенко Наталія. Японська зброя. ПКМ імені Василя Кричевського.
К 64 Харків, Полтава: ТОВ «Майдан», 2024. 16 с.: іл. (Музейні реліквії, вип. 5).

Kondratenko Nataliya. Japanese weapon. The Vasyl Krychevsky Poltava Local Lore Museum. Kharkiv, Poltava: «Maidan LLC», 2024. 16 p.: ill. (Museum relics, issue 5).

Видання присвячене колекції японської холодної та вогнепальної зброї у зібранні Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського. Підвалини колекції закладені ще на зорі діяльності музею наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. відомим полтавцем, меценатом Павлом Бобровським (1860–1945).

An issue is dedicated to collection of Japanese cold and fire weapon in the Vasyl Krychevsky Poltava Local Lore Museum gathering. Basis of the collection was made by prominent Poltava citizen, philanthropist Pavlo Bobrovskiy (1860–1945) in the late 19th – early 20th c.

© Кондратенко Н., 2024.

© ПКМ імені Василя Кричевського, 2024.

© ТОВ «Майдан», 2024.

Збірка східних старожитностей Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського невелика за чисельністю, але вельми яскрава за складом. З-поміж оригінальних зразків зброї увагу привертає японська колекція, предмети якої виконані із традиційною для цього народу витонченістю та наповнені вбивчою силою.

Підвалини цього зібрання були закладені ще на початку роботи закладу. Більшість східних реліквій, що опинились у музейному зібранні протягом перших десятиліть минулого століття, подарував закладу Павло Бобровський (1860–1945), кадровий військовий, дипломат і розвідник, капітан артилерії, а пізніше – підполковник, який протягом 1894–1917 рр. передав музеєві 2777 речей, котрі зібрав, мандруючи Єгиптом, країнами Близького і Далекого Сходу. У 1919 р. японська збірка склала 220 найрізноманітніших артефактів. Зразки озброєння в ній були представлені мечами та ножами самураїв (а після війни 1904–1905 рр. – і загальновійськовими екземплярами), кількома комплектами обладунків самураїв. У роки Другої світової війни майже вся зброя із Полтави була переміщена до м. Уфа з метою її збереження. А в 1947 р. вона повернулася до музею, однак, воєнне лихоліття не минуло безслідно для частини артефактів: декоративні та функціональні елементи були назавжди втрачені.

Нині колекція включає п'ятнадцять зразків озброєння – тринадцять одиниць холодної зброї (нагамакі, таті, катана, вакідзасі, танто, айкуті, ярі) та дві одиниці вогнепальної (хінава-дзю, бадзе-дзутсу).

Найпопулярнішим видом холодної зброї в Японії віддавна був меч, що проіснував як практичний вид зброї більше тисячі років із мінімальними еволюційними змінами.

Елегантними обрисами та смертоносною красою вирізняється незвичний нашому оку меч «нагамакі». Перші зразки нагамакі відомі ще з періоду Хейан (782–1184). До Японії цей вид зброї потрапив із Китаю, а потім, переживши значну доробку та переосмислення, став частиною воїнської та культурної традиції Країни сонця, що сходить. Із плином часу і зміною тактики бойових дій нагамакі почав

втрачати своє значення на полі бою. Однак, що менш корисним нагамакі ставав для чоловіків, то більше симпатії викликав у японських жінок. Знатні жінки, які в неспокійні часи середньовіччя жили в небезпечних прикордонних районах, не були тендітними й слабкими. Нагамакі швидко перетворився на символ статусу жінок із класу самураїв, його часто використовували як посаг дівчата з благородних сімей. Вважалося, що за допомогою цієї зброї жінка цілком здатна захистити свій дім, коли її чоловік відсутній.

Основною відмінністю таких мечів є довжина руків'я – зазвичай нагамакі монтувався із руків'ям, що було трохи коротше або дорівнювало довжині лева (рис. 1, ПКМВК 3460 36 189).

Музейну збірку прикрашає єдиний зразок меча «таті». З'явився цей різновид у період Хейан (782–1184), проте більше побутував за періоду Момояма (1573–1599). Однак, пізніше таті не зник із арени військової культури і набув церемоніального змісту. Музейний зразок вирізняється елегантними піхвами, виготовленими з деревини магнолії, укріпленими металевими кільцями у вигляді смужки з дубовим листочком і метелика. Поверхня піхов прикрашена чудовим лаком теплого коричневого кольору із золотистим відтінком та невеликими квітковими композиціями, виконаними за допомогою плоского художнього малюнку «хіра-макі-е» у стилі «каракуса». Для досягнення візуального ефекту у таких малюнках застосовували техніку «мокуме» із використанням золотого і срібного порошоків, а також старого кіноварного лаку. На свіжий лаковий малюнок напиляли через дрібне сито порошки, сушили, вкривали лаком «насідзі-урусі», шліфували і лакували «се-сіме». Квіткові елементи прописували пензлем із використан-

1. Меч типу «нагамакі». Японія, XIV–XVI ст. Сталь, дерево, перламутр. Загальна довжина 103,5 см.
«Nagamaki» sword. Japan, 14th–16th cc.
Steel, wood, mother of pearl. Total length 103,5 cm.

ням золотого порошку та лаку «сіта-макі-е» (рис. 2–4, ПКМВК 3458 36 187).

У XVI ст. розповсюдження набув так званий комплект «дай-сьо» («великий-малий»), що включав мечі «катана» і «вакідзасі».

Катана входила до спорядження піших самураїв і сановників низького рангу. Однак, самураї високого рангу також використовували катану із повсякденним одягом та в побуті. Свого піку популярності катана досягла у період Едо (1603–1868), коли стрімко почали розвиватися фехтувальні техніки. Музейна катана має класичні обриси і стиль монтування. Невід’ємна деталь руків’я традиційного японського

2–3. Меч типу «таті». Фрагменти.

«Tachi» sword. Details.

4. Меч типу «таті». Японія, XVI–XVII ст.

Сталь, дерево, шкіра. Загальна довжина 99 см.

«Tachi» sword. Japan, 14th – 16th cc.

Steel, wood, leather. Total length 99 cm.

меча – менуки – парні бляшки. Їх функція подвійна і в різні періоди японської історії на перший план виходили окремі її сторони. У часи воєн на перший план ставилась зручність охоплення рукою, оскільки випуклість закладеної під обплетення бляшки чудово лягала в долоню, роблячи посадку надійною. З цією метою на справжніх бойових мечах менуки розташовували несиметрично – права попереду, ліва трохи позаду. У нашої ж катани ліва менуки вмонтована попереду, це дозволяє припустити, що власник був шульгою. Пізніше, за часів Токугавського сьогунату, декоративна складова поступово виходить на перший план і бляшки починають розміщувати симетрично по центру руків'я. Майстерність виконання менуки в цей час досягає високого рівня. Композиція менуки музейного меча горизонтальна, сюжетна, зображає самурая і двох служок, виконана зі сплаву кольорових металів (рис. 5, ПКМВК 3454 36 185).

Зібрання коротких мечів «вакідзасі» у музеї є найбільшим і включає шість автентичних зразків. Вакідзасі справедливо іменують «мечем», оскільки він точно повторює злегка урізану катану із аналогічною шириною і зрізом клинка. Малий меч повсюди супроводжував свого господаря, адже хороший вакідзасі у досвідчених руках був смертоносною зброєю.

Музейні вакідзасі дещо відрізняються довжиною та елементами монтування, які зображають міфологічних істот, рослинні й анімалістичні мотиви (рис. 6–11, ПКМВК 3480 36 209, ПКМВК 3481 36 210, ПКМВК 3482 36 211, ПКМВК 3483 36 212, ПКМВК 3485 36 214, ПКМВК 3506 36 235).

5. Меч типу «катана», Японія, період Едо (1603–1868). Сталь, дерево, шкіра, шнур. Загальна довжина 83 см. «Katana» sword. Japan, the Edo Period (1603–1868). Steel, wood, leather, rope. Total length 83 cm.

Ножі у музейному зібранні представлені трьома зразками – двома витонченими «танто» та мініатюрним «айкуті».

У повсякденному житті японців ніж прийнято називати словом «танто», однак, протягом століть для більш чіткої градації було вибудовано усталену систему класифікації, де головним був стиль монтажу. Своє місце серед озброєння самурая ніж зайняв ще у період Хей'ян (782–1184).

Музейні зразки мають вельми відмінний вигляд. Перший – із металевим декором, обидва боки клинка прикрашені рослинно-орнітоморфним малюнком, стилістично подібним до робіт майстрів школи Аої Сімосакі. Бляшки менукі відкриті, що зустрічається досить нечасто, зображають драконів (рис. 12–14, ПКМВК 3484 36 213). Другий танто має

6. Меч типу «вакідзасі». Японія, період Едо (1603–1868). Сталь, дерево, шкіра, шнур. Загальна довжина 63 см.

«Wakizashi» sword. Japan, the Edo Period (1603–1868). Steel, wood, leather, rope. Total length 63 cm.

7. Меч типу «вакідзасі». Японія, період Едо (1603–1868). Сталь, дерево, шкіра, шнур. Загальна довжина 64,5 см.

«Wakizashi» sword. Japan, the Edo Period (1603–1868). Steel, wood, leather, rope. Total length 64,5 cm.

8. Меч типу «вакідзасі». Японія, період Едо (1603–1868). Сталь, дерево, шкіра, шнур. Загальна довжина 57 см.

«Wakizashi» sword. Japan, the Edo Period (1603–1868). Steel, wood, leather, rope. Total length 57 cm.

вишуканий декор дерев'яного руків'я та піхов у вигляді соняхів (рис. 15, ПКМВК 3526 Зб 253).

У японській термінології словом «айкуті» зветься стиль монтажу, за якого край руків'я і вустя піхов підігнані таким чином, що злегка заходять одне в одне. Ножі невеликого розміру, як правило, використовували для самооборо-

9. Меч типу «вакідзасі-сікомідзуе». Японія, період Мейдзі (1868–1912). Сталь, дерево, мотузка. Загальна довжина 91,5 см. «Wakizashi-sikomizue» sword. Japan, the Meiji Period (1868–1912). Steel, wood, rope. Total length 91,5 cm.

10. Меч типу «вакідзасі». Японія, період Едо (1603–1868). Сталь, дерево, шкіра, шнур. Загальна довжина 52 см.

«Wakizashi» sword. Japan, the Edo Period (1603–1868). Steel, wood, leather, rope. Total length 52 cm.

11. Меч типу «вакідзасі». Японія, період Едо (1603–1868). Сталь, дерево, шкіра, шнур. Загальна довжина 65 см.

«Wakizashi» sword. Japan, the Edo Period (1603–1868). Steel, wood, leather, rope. Total length 65 cm.

12. Ніж типу «танто». Японія, 1603–1904 рр. Сталь, дерево.

Загальна довжина 51,5 см.

«Tanto» knife. Japan, 1603–1904.

Steel, wood. Total length 51,5 cm.

13-14. Ніж типу «танто». Фрагменти.

«Tanto» knife. Details.

15. Ніж типу «танто».

Японія, 1781–1876 рр. Сталь, дерево.

Загальна довжина 51,5 см.

«Tanto» knife. Japan, 1781–1876.

Steel, wood. Total length 51,5 cm.

12

13

14

15

9

16

17

ни чи здійснення самогубства. Зокрема, айкуті використовувались під час здійснення самогубства жінками.

До музейного зібрання цей ніж, на відміну від решти японської зброї, потрапив значно пізніше. У 1945 р. із Маньчжурії його було привезено Ігорем Вауліним у якості сувеніру. 31 травня 1949 р. ніж було придбано музеєм за 100 крб. Увагу приваблює жанрова сценка на кістяних піхвах – зображено двох самураїв та демона Оні (рис. 16, ПКМВК 11764 36 744).

У музеї зберігається лише один наконечник японського списа «ярі». Термін «ярі» з'являється у період Камакура (1185–1333) і є загальною назвою для японських списів. Найбільшого розповсюдження спис отримує за періоду Муроматі (1333–1573) через постійні міжусобні війни та зростання значення піхотинців асігару. Хвостовик клинка музейного ярі прикрашений гравійованим ієрогліфічним написом: «Цунайосі Камі Танегасіма в Осумі» (рис. 17, ПКМВК 11447 36 733).

16. Ніж типу «айкуті».

Японія, період Мейдзі (1868–1912). Сталь, дерево, кістка. Загальна довжина 24 см. «Aikuchi» knife. Japan, the Meiji Period (1868–1912). Steel, wood, bone. Total length 24 cm.

17. Наконечник списа типу «ярі». Японія, острів Танегасіма, період Мейдзі (1868–1912) Сталь. Загальна довжина 65,5 см.

«Yari» spearhead. Japan, Tanegashima island, the Meiji Period (1868–1912). Steel. Total length 65,5 cm.

У середині XVI ст. японці познайомилися з вогнепальною зброєю, що глибоко вразила їх своєю простотою і вбивчою силою. Цією зброєю виявилися аркебузи, привезені першими європейцями, що ступили на японську землю у 1543 р. Трапилось це на острові Танегасіма, куди португальське торговельне судно потрапило випадково, зійшовши з курсу під час шторму. З порохом японці познайомилися ще у XIII ст. під час монгольської експансії. Тоді монголи користувалися розривними бомбами, які японці ретельно замальовували, але на практиці так і не ви-

18–19. Ствол аркебузи. Фрагменти.
Harquebus's barrel. Details.

20. Аркебуза «хінава-дзю». Японія, період Едо (1603–1868).
Сталь, дерево. Загальна довжина 117 см.
«Hinawaju» harquebus. Japan, the Edo Period (1603–1868).
Steel, wood. Total length 117 cm.

21

користали. Однак, зброя, привезена португальцями, безсумнівно, була першою повноцінною вогнепальною зброєю в країні. Потенційні можливості аркебузи були оцінені дуже швидко. Вже за місяць правитель острова Танегасіма, пан Токіката з роду Сімадзу, придбав два екземпляри за величезні гроші і передав їх своєму ковалеві, щоб той їх скопіював. Після цього технологія виготовлення стала швидко розповсюджуватись, і вже за кілька років багато ковалів могли виготовляти рушниці.

Японські рушниці були гладкоствольними із гнотовим замком, що закривався. Їх розміри варіювали від довгих для піхоти до коротких карабінів і навіть пістолетів для вершників.

Однією із важливих причин популярності аркебузи була можливість її легкого використання загонами піхотинців-асігару – простих селян на військовій службі, – що ставило їх за ефективністю в один ряд із самураями. При цьому непотрібними стали багаторічні тренування з луком чи мечем, адже навіть простого селянина можна було навчити влучно стріляти з аркебузи всього за кілька днів.

Японські майстри-зброярі виготовляли також пістолети, хоча широкого розповсюдження вони не отримали. Як і більшість речей, запозичених японцями, пістолети спочатку скопіювали з європейських зразків, але потім вони отримали своєрідну, чисто японську форму. Після встановлення сьогунату Токугава і початку ізоляції Японії у 1640 р. ця зброя без змін проіснувала до Реставрації Мейдзі у середині XIX ст. Гнотові замки в Японії поступилися місцем безпосередньо зброї сучасного типу під унітарні патрони.

21. Пістоль «бадзе-дзутсу». Японія, період Едо (1603–1868). Сталь, дерево. Загальна довжина 43 см.

«Bajo-zutsu» pistol. Japan, the Edo Period (1603–1868). Steel, wood. Total length 43 cm.

22. *Ієрогліфічний напис та декор на стволі пістоля.
Hieroglyphic inscription and pattern at pistol's barrel.*

Музейна збірка має пишатися двома зразками вогнепальної зброї – аркебузою «хінава-дзю» (рис. 18–20, ПКМВК 3543 Зб 359) та пістолем «бадзе-дзутсу» (рис. 21–22, ПКМВК 3607 Зб 325). Обидва декоровані гербами родини Токугава у вигляді трьох пелюсток мальви у колі. Ствол аркебузи вкритий золотою та срібною наводкою із зображеннями синтоїського сюжету «дзьогє-рю» (два дракони, що летять вгору й вниз), герба роду Токугава у вигляді трьох пелюсток мальви у колі та написами бондзи, виконаними на санскриті, що розшифровуються як «Мондзю» (втілення мудрості), «Дзідзо Босацу» (захисник дітей), «сьогун Дзідзо Босацу». Ствол пістоля зверху декорований золотом наводкою із зображеннями драконів з ієрогліфічним підписом майстра біля казенної частини – «Йосікуні саку» (зробив Йосікуні).

У середовищі японських зброярів прізвище «Йосікуні» зустрічається часто, тому співвіднести його з конкретним майстром тепер важко. А от герб роду Токугава у вигляді трьох пелюсток квітки мальви у колі на обох зразках апелює до вельми впливового і відомого у Японії імені. У 1603 р. один із найбільш прославлених представників роду Токугава Ієясу заснував феодальний військовий уряд країни, який очолили сьогуні з роду Токугава. Він проіснував більше ніж два з половиною століття аж до 1868 р.

На цей період припало чимало якісних змін у розвитку японського суспільства, пов'язаних із діяльністю представників клану Токугава. Симбіоз дзен і конфуціанства, починаючи з XIV ст., поступово формував образ ідеального воїна, фізично розвиненого, морально досконалого та вірного повелителя. Тепер Токугава зробили усе можливе, щоб цей ідеал розповсюдився у середовищі самураїв. Так з'явилася система Бусідо. Проте новий режим повністю виключив релігійно-філософський контекст, замінивши його світським.

У 1638 р. сьогунату довелося прийняти непросте, але вимушене рішення про повну ізоляцію Японії. Це було пов'язано зі значним тиском європейців, які почали справляти в країні відчутний вплив через торгівлю та релігію. Наслідком таких суворих заходів став значний підйом економіки. Торгівля і ремесла досягли свого розквіту, центрами культури стали міста Осака, Кіото й Едо. Не феодалі, а багаті городяни стали основними замовниками у ремісників, які тепер орієнтувались на вільний ринок. Смаки забезпечених простолюдинів почали визначати мистецтво. Ні цензура, ні заборони центральної влади не змогли зупинити розповсюдження цього явища. Представники нової буржуазії досягали головних посад у міських управах і позичали гроші розореним феодалам. Це поступово призвело до нівелювання прошарку самураїв, їх ідеалів та цінностей.

У XVIII ст. підйом економіки змінився глибокою кризою. Бідність породила антисьогунський рух, який переріс у громадянську війну 1866–1868 рр., що закінчилась поваленням 15-го сьогуна Токугава Йосінобу і передачі влади імператору Муцухіто, що, власне, й знаменувало завершення періоду Едо.

Особливості японської культури накладають своєрідний і неповторний відбиток на усі явища мистецького простору, перетворюючи утилітарні речі, на кшталт зброї, на витвори ковальської майстерності. Без сумніву, такі предмети можуть бути окрасою експозиційного простору будь-якого музею.

Джерела та література

Кондратенко Н. Г. Зразки вакідзасі зі зброярського зібрання Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського. Полтавський краєзнавчий музей: Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток: зб. наук. ст. Харків: ТОВ «Майдан», 2020. Випуск XV. С. 433–443.

Кондратенко Н. Г. Ніж типу «танто»: до питання атрибуції японської коротко-клинкової холодної зброї із зібрання Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського. Полтавський краєзнавчий музей: Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток: зб. наук. ст. Полтава: Дивосвіт, 2016. Випуск XI. С. 294–301.

Кондратенко Н. Г. Смертоносна поезія на вістрі лева. Полтавський краєзнавчий музей. Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток: зб. наук. ст. Харків: ТОВ «Майдан», 2021. Випуск XVI. С. 627–636.

Кондратенко Н. Г. Соняхи із гострим лезом: до питання атрибуції японської коротко-клинкової холодної зброї із зібрання Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського. Полтавський краєзнавчий музей. Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток: зб. наук. ст. Полтава: Дивосвіт, 2017. Випуск XII. С. 432–440.

Кондратенко Н. Г. Список яри – гість з острова Танегасіма. Полтавський краєзнавчий музей. Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток: зб. наук. ст. Полтава: Дивосвіт, 2018. Випуск XIII. С. 444–452.

Кондратенко Н. Г. Японська душа у музейному зібранні. Полтавський краєзнавчий музей. Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток: зб. наук. ст. Полтава: Дивосвіт, 2014. Випуск IX. С. 601–610.

Кондратенко Н. Г. Японський меч типу «катана» із зібрання Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського. Полтавський краєзнавчий музей. Маловідомі сторінки історії, музеєзнавство, охорона пам'яток: зб. наук. ст. Полтава: Дивосвіт, 2015. Випуск X. С. 521–532.

Опис зброї, реєстрованої з м. Уфа. Чорнові матеріали про колекцію зброї Полтавського краєзнавчого музею. Робочий архів фондів ПКМ імені Василя Кричевського.

Опис колекції зброї Полтавського державного історико-краєзнавчого музею 1939 р. Чорнові матеріали про колекцію зброї Полтавського краєзнавчого музею. Робочий архів фондів ПКМ імені Василя Кричевського.

Рудинський М., Щербаківський В. Охорона пам'яток старовини та мистецтва на Полтавщині. Записки Українського наукового товариства дослідження й охорони пам'яток старовини та мистецтва на Полтавщині. Полтава, 1919. Вип. I. С. 99–104.

Супруненко О. Б. Павло Бобровський. Колекціонер, меценат, фундатор народознавчого зібрання у Полтаві. Харків; Полтава: ТОВ «Майдан», 2024. 150 с.

Тітков О. В. Східний світ у колекціях Полтавського краєзнавчого музею. Музеї. Меценати. Колекції: зб. наук. пр. Полтава: Археологія, 2000. С. 45–49.

Turnbull S. The Samurai (General Military). Oxford: Osprey Publishing, 2016. 208 p.

Науково-популярне видання

Наталія КОНДРАТЕНКО

ЯПОНСЬКА ЗБРОЯ

Музейні реліквії, вип. 5.

На обкладинці:

1 с. – меч «таті», ніж «айкуті» та пістоль «бадзе-дзутсу»
з музейного зібрання на тлі пейзажу у стилі укійо-е, жанр фукей-га;
4 с. – зображення у стилі укійо-е, жанр муся-е.

Оригінал-макет підготовлено

у Полтавському краєзнавчому музеї імені Василя Кричевського.

Дизайн і комп'ютерна верстка Наталії Васильєвої

Відп. редактор Олександр Супруненко

Фото Сергія Харченка, Дарини Землякової

Англійський текст Наталії Кондратенко

Здано в набір 20.08.2024. Підписано до друку 30.08.2024.

Формат 60 × 84/16. Папір офсетний, крейдяний. Друк офсетний.

Ум. друк арк. 1,0. Наклад 300 прим. (1 запуск – 50 прим.).

Зам. № 03/2024.

Виготівник: ТОВ «Майдан»

61002, Харків, вул. Чернишевська, 59

Тел.: (057) 700-37-30

E-mail: maydan.stozhuk@gmail.com

Свідцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 1002 від 31.07.2002.

